

თვე	მს. კ.	თვე	მს. კ.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი — ერთი შურო

ივერი

გაზეთის დასაყვადი და გერბი განცხადება
დასასტად უნდა მიჰმართონ: თბილისი რედაქციის
ფრედიონის ქუჩა, პასტოვის სახლი, № 5, ხი-
ფიველის საგაზეთოს, გოლიგინის პრესაშიც.
წყრა-კახეთის განაყოფილებული საზოგადოების გან-
ცხადებას სათავედ აწესებულ ბანკის სახელზე სა-
ხლის ქარზე.
ფსი განცხადების: ჩვეულებრივი სტრუქციონი
რეა გაზეთი.

1877—1888

საპოლიტიკო და სალიტერატურული გაზეთი

1877—1888

დღესასწაულის გამო შეკრებილი ნომერი
ნომერი 17 აპრილი.

თბილისი, 13 აპრილი

მოგესვენებათ, რომ ძველს დროში
საქართველოს სხვა-დასხვა თემი
ნი, უმეტეს ნაწილად, ერთს სამე-
ფოს არ ეკუთვნოდნენ და მეთხუ-
თხუთ საუკუნეში რომ განცალკე-
დნენ, დაიქსენ. მეთხუთხუთ
საუკუნეში სამუდამად მოსპობა სა-
ქართველოს თემთა სხვადასხვა
ერთი ერთობა, დაარსდა რადე-
ნიც სამეფო, სამთავრო. ამ გარე-
მოების დიდი ზედაპირეობა და
გავლენა ჰქონდა ენის ერთობაზე-
და, — მან ენაში შეიტანა და და-
ჭაბდა ადგილობრივი ელემენტები
და საზოგადო საუბარი ენა-იქ-
ნა დავიწყებულა, ასე დასწევს
ბ. ი. შ. მოიხანაშვილი, რასაკვირ-
ველია, სწავლებულია ჯერმოკლად,
რომელიც XV საუკუნეში მოხდა,
დიდი გავლენა იქონია საქართვე-
ლოს ენის ბედადგობაზე, — იმ
დროისადაც სხვა-დასხვა ომნი და-
პორდნენ ერთ-ერთს, ცალკე ცხო-
რება დაიწყეს და ამიტომაც თეო-
ლოგიულ სამეფოს სამართლებს და-
ნარჩენებთან საერთო არა ჰქონდა-
რა, ეს ყველაფერი მართალია, მა-
გრამ ამ საქმეს ისა, რომ ამ გარე-
მოების სრულყოფილება არ გამოუ-
წყვეია „საზოგადო საუბარის ენის

დავიწყება“. საზოგადო ენის და-
ვიწყება ყოველად შეუძლებელი იყო:
თავითავედ სამეფოში, სამთავ-
როში, ცალკედ თუ ბევრად, სწავ-
ლა-განათლება არსებობდა, მეტად
და ან სადა გავრცელდა ჩვენს ის-
ტორიაში და სხვადასხვაფერად
ცხოვრებაში ერთობასაც სულ სხვა
მნიშვნელობა ჰქონდა: ერთობას
გვერდით უდგა თქმა, პირველი
მეორეს არა ჩაგრაგვა, არაფერს
არ უშლიდა. სახელმწიფო, სამე-
ფო, თემცა-ი ერთ-ერთს ისინი
არ ეკამათებოდნენ, არ ეწინააღ-
მდეგობდნენ, ერთობის დროსაც
თქმის ისეთივე ძალი და თავისუფ-
ლებით მოქმედებდა, როგორც
შემდეგში, როცა ერთობა მოსპო-
და და მისი ადგილი პატარა სამეფო
და სამთავრო დაიჭირა. ამიტომაც
არც ერთობის დამოხმის და
არც იმის არსებობის არ შეუძლია
ჩვენი საერთო, საზოგადო, სალი-
ტერატურული ენა...

ერთობა ჩვენის ენის და გონების
ზრდა და განვითარება შეჩერდა,
მწერლობა და აზრმა წინ ვეღარ
წაიწია... მართალია არის. კლასი-
ციკურის ხანას შემდეგ მე-XVIII
საუკუნეში ერთობის დამარბი თი-
თქო ჩამქრალია, — აქ-იქ და ისიც
მეტად იშვიათად ბუქტავს მწერ-
მწერლობას ერთი ფერი სდევს —
ერთადღობა, ეკლესიური, სა-
ერო მწერლობაც, აი თუნდა ისეთი,
როგორც იყო მეფე თემურაზ
მეორე, ცხადად ეტყობათ ეკლესი-
ური მიმართულება, ერთადღობა-
მეორე და არა მსუბუქი, რადე-
რი. ასეც უნდა ყოფილიყო, რა-
დგანაც იმ დროს მთელს გონების
საღარიბს და საწუჯეს მარტო ერ-
თად-ერთი სიბრძნე შეადგენდა:
ფეხის მტკიცეობა, საეკლესიო
მწიგნობრობა და თითქმის სხვა
არაფერი. ერთადღობა მართლაც
თუღება და ეკლესიური კაცობა
იქნა დროს გაუქდა ჩვენს მწერ-
ლობას ძალა და რბილი, რომ
მეფობდა საუკუნე-საუკუნე თავიდა
ვერ აიცილა ეს სენი და ანდერძად
გადასცა იგი ჩვენს საუკუნეს: ეწი
დას ესობება, რომ ჩვენს მამა-
პაპები უბრალო მოკითხვის პარათ-
საც-ი ეკლესიური კაცობით სწერ-
დებოდა...

ერთობა ჩვენის ენის და გონების
ზრდა და განვითარება შეჩერდა,
მწერლობა და აზრმა წინ ვეღარ
წაიწია... მართალია არის. კლასი-
ციკურის ხანას შემდეგ მე-XVIII
საუკუნეში ერთობის დამარბი თი-
თქო ჩამქრალია, — აქ-იქ და ისიც
მეტად იშვიათად ბუქტავს მწერ-
მწერლობას ერთი ფერი სდევს —
ერთადღობა, ეკლესიური, სა-
ერო მწერლობაც, აი თუნდა ისეთი,
როგორც იყო მეფე თემურაზ
მეორე, ცხადად ეტყობათ ეკლესი-
ური მიმართულება, ერთადღობა-
მეორე და არა მსუბუქი, რადე-
რი. ასეც უნდა ყოფილიყო, რა-
დგანაც იმ დროს მთელს გონების
საღარიბს და საწუჯეს მარტო ერ-
თად-ერთი სიბრძნე შეადგენდა:
ფეხის მტკიცეობა, საეკლესიო
მწიგნობრობა და თითქმის სხვა
არაფერი. ერთადღობა მართლაც
თუღება და ეკლესიური კაცობა
იქნა დროს გაუქდა ჩვენს მწერ-
ლობას ძალა და რბილი, რომ
მეფობდა საუკუნე-საუკუნე თავიდა
ვერ აიცილა ეს სენი და ანდერძად
გადასცა იგი ჩვენს საუკუნეს: ეწი
დას ესობება, რომ ჩვენს მამა-
პაპები უბრალო მოკითხვის პარათ-
საც-ი ეკლესიური კაცობით სწერ-
დებოდა...

საეკლესიო განათლებამ სრულ-
დობა და განვითარება გონება და
იმევე საეკლესიო კაცობა რომ ეო-
დევ მთელად შექსეთ ენის და სი-
ტუციულების თავისუფლება. ეს მო-
და კლასიკურის ხანას შემდეგ, ცო-
ტა ადრე, ვიდრე ერთობა მოს-
პობოდა, და ერთობის შემდეგ რომ
საეკლესიო კაცობა გამოეფა ჩვენს
მწერლობაში, რასაკვირველია, ამ
კაცობს საერთო არა ჰქონდა-რა
ხალხის ცოცხალს ენასთან და ყო-
ველს შემთხვევაში მის აღდრძინე-
ბას ხელს არ უწყობდა, არ ეწინა-
აღმდეგობდა. და თუ რა დროს და
მძღვრად დასწავრა მან საერთო,
სახალხო კაცობა, თვით ჩვენის მწერ-
ლობის ისტორია გვიჩვენებს:
მთელს მე-XVIII საუკუნეში, რო-
მელიც ასე შესანიშნავი და მდიდ-
არის ლიტერატურული მოვად-
წიობით, ერთად მწერლობის ნა-
წარმოებს თუ ეტყობა ახალი სალი-
ტურული კაცობა, — მაგალითობდ და გუ-
რამბიციონის თხზულებას, უმრავ-
ლობაში საეკლესიო კაცობს
მოხდა და მისამსხურება...

ფალეგონი

ძველი და ახალი თაობა

თუ ახალგაზრდის მოვალეობაა თა-
ვისადაც გერბობის მამას და პა-
ტრიარქს ემსახურება მისი ღვაწლი და ახალს
აგრეთვე სულიერი მამაც მოვალეობა
თავალყურს ადევნებდეს ახალგაზრდის
საქმეში მისწრაფებას, იცოდეს იმისი
ფი და კარგი, იცოდეს და იხილებდეს
იმის სული და გულის წყურველს.
მარტო ამისთანა შემთხვევაში მოსა-
ლოდნელი, რომ ძველად და ახალს
შრომის დამყარების სასურველი კამე-
რი და რომ უფთავრებს საკითხებში
აკლემბული იყო უთანხმოება და
უფილიო გაცეცა-გამაცეცა ერთობა-
ნების დამკრთობა, კლივის და უსა-
მართლო ძრახვის, რომლის მოწამე-
ნიცა ვართ დღეს ჩვენ. რაზედღაც
სანატორია, რომ ახალგაზრდა იც-
ნობდეს თივის მამას და იმის ნა-
ღვსუ საქმეებს, იმდენადვე საჭიროა,
რომ მამასაც ჰქონდეს ხალხის და
გვიგოს სიკრძე-სიგანე ახალგაზრდის
ქუე-გონების. იმევე ცუდი სან-
ხანავი არა უნდა იყოს, როცა-
საც ახალგაზრდა და მოხუცი უსა-
მართლოდ ურახს ჰყურებ ურთიერთის
ლოცებას და ახალბუნებ ერთმანეთს
მარტო იმიტომ, რომ არ უნდათ

გაციონან ერთმანეთი, გაუზიარან
ერთმანეთს თავიანთა გულის პასუხი,
გაზომან ერთმანეთის აზრს და გრძნო-
ბას. ამასთანვე დამთხანებობით, რომ
ახალგაზრდს უფრო ეხატება, როცა
საც იგი გამოდის ცხოვრებაში და
სასეცა ვადაქობებულის იმედით თა-
ვისის თვისა, როცა ცეცა იმისა ჰკონია,
რომ თავის მამეც გაცილებით მეტს
სამსახურს გაუწყეს ქვეყანას და სა-
ზოგადოებას, უყუთეს შესაძლებლად
ჰპატივს ცხოვრებას. ამისთანა შემ-
თხვევაში თქვე გულში ჰქონდეთ —
დღე, მაგისთანა ტკბილი იმედი ათ-
რობდეს ახალგაზრდს, არა უქონს, რა-
ოლოდ-იყო ნუ დაიკრუეს გულზე ზე-
დ ენას და გაიზარდოს, ცხოვრება თი-
თონ ასწავლის ქუესა და იმადგოს,
რომლის ღირსიც არის იგო. მაშინ
მინცი გადამხდებს ვანგლოლს გზას,
შეფერხდებს მამათა ნაფარს და და-
ინახავს, ვის რა ფსი ჰქონდა საქმე-
ნი და ე-ღაწეობაში.

საუბრებით სხვა გვარია მოხუცის
დადგინება, კაცმა ვანგლოლ ნაფარ-
ზე მეტი ცხოვრებას გზა და იქამდე
გულ-ჩაყურება, იქამდე გაცაცებუ-
ლია საუბრის ღირსების სიღარი-
ბა, რომ თავის ცალკეს და ბადალს
აღრისდა ჰხედდეს გარშემო და ჰკო-
ნია, რომ იმევე და მამარბული მოე-
ლის ქვეყნის ბედი და იღბალი, ჰკო-
ნია, რომ იმისი ფესის გადამრბეობა
და ქვეყნის წარმატების შეფერხება
ერთი და იგივეა. მოხუცი მამნი
არის კარგი, როცა ცეცა იგი არა ბერ-
დება სულით და გრძობით, როცა

საც იგი კვალში უდგა ცხოვრებას
და მუდამ ფიზიკის თვლით მისდევს
იმის ჩიხის ტრიალს. ამისთანა მო-
ხუცი მუდამ ახალგაზრდა თვისის აზ-
რით და სიყვარულით არა ჩამო-
უვარდება ცხოვრებას წინაშესა,
ინა არა თუ იცის ისა, რაც იმას
შემეცა ახალგაზრდობის და ქაბუ-
რების დროებამ, არამედ ჩინებულად
იცის აგრეთვე ისიც, რაც სანუვარი
გახდა მემღვირვითი...

ყველაზე მომეტებული მართობა
მართობა, დღად დაღონებულოყო,
შემოსწოლოდა რაღაც მოულოდნე-
ლი დარღ და „ცულის რამე გონე-
ბასა ჩაფარდებოლია“. ეს გარემოება
ძალიან უყარადთ ყველას და კიდე-
ცა სწინადა. ბერი იფიქრეს ნა-
ზირევირება, მაგრამ ნალოღარო-
ბას მარტო მინცი ვერ მიხედნენ, ასე
რომ ბოლოს სოგატაბა და ვიწინ-
დობა გადასწყვიტეს მუქიხებოდნენ
მეფეს. ახვის ღლით კიქნი, წარს-
დენდ თავისადაც წინაშე როსტენი-
სა და აეთანღობა ღირის მოწიწებით
მოახსენა:

დავიღრევი, მეფეო,
აღარ გვიინის შრომა.
მართალსარ — წარსდა საჭურჭლე
თქენი მამეც და ძეიანი,
ყველას განცემს საყოფა
თქენი, საზოგადო-საშრომა...
ყოფამაც მეფედ ნუ დაქვი,
თავის რად უფედ ჰქონი.

ნაზირევირების ვგნათ — იქნება
როსტენი იმევე იყო სარე მეწუ-
ხებულო, რომ ტახტამ ხელს იღებ-
სო, და ამიტომ მოახსენეს — იღონდა
შენ კარვად იყო და თვის დღეობაც
თინათინს ნუ დაღობდა შენს მეფე-
ობას, ეღრე ცოცხალი ხარო. მაგრამ
გამოდება, რომ როსტენის დაღი
სრულეობაც ვე არა ყოფილიყო,
თურმე სულ სხვაგანა სტყობა იმის
გული:

ვე არ მამამისი, გეიანი,
ქესა რომე მუქენა —
სიბურე მასდას, დაეღე

სიფიქრების დღეა.
კაცო არ არის, სათარსა
საზრმისუფა ჩვენსა,
რომე მას ჩვენსა ქსენსა,
სამამათა სენისა.

მეწიქანა რეალობა, რომ მთელს
ჩვენს სახელმწიფოში ერთაც არ მო-
იბოვება, რომ მგვანდეს „წაშეცა
მეფეოლანობითა, ანუ კვლავ ბურო-
თაობითა“.

იმ დროს, ჩემო მკითხველო, რო-
გორც მოგესწენება, როსტენის სი-
ტუციუბე ათინდის ცოტა მოეწინა-
და მუშლი,

ესა მეფისა ბიძისაგანს
დაღი წინადად მოასმინდა,
თავ-მოხუციობა გადამისა,
გაცინება დაქსენდა.

მევე დამრწმუნებულო იყო, ვითომც
ღლით ქემწიქნებულო ვიქნას, რომ ყვე-
დასთვის ცხად ყოფილიყო და ამე-
ტომ ყველას სადარდლოდაც უნდა
ჰქონებოდეს ასეთი მძიმე გარემოება.
ათინდელი-ი ამ დროს თვ.მოდრე-
ნი იღ-მეცა, რა მიზნე უნდა იყო
ამისა, ჰუქობდა მეფე და კიდეც
მოსთხოვა საბუთი ათინდისა.

ემანსკენებ
და ვანდინი მამაო,
რაც გაჭრო, არ გეწინოს,
არ გარისდა, არ გასწირო,
არ გამსალო კანსაერი,
არ ამავლო მამეო.

მევემ შეწოვა თავისი ქალი და
მამანი ათინდლომაც ვამედა და მო-
ახსენა, რომ შემეცარია როსტენი,
როცა ცეცა ჰუქობა, ვითომც „სა-

